

Natuurtoets uitbreiding spoorwegemplacement Isolatorweg

Gemeente Amsterdam
Dienst Ruimtelijke Ordening

Planteam Groen, Recreatie en Water

November 2009

Inhoud

1. Samenvatting
2. Inleiding
3. Beschrijving plangebied
4. Ruimtelijke ontwikkelingen
5. Wettelijk kader
6. Inventarisatie
7. Verwachte effecten
8. Mitigerende maatregelen
9. Conclusie

Bijlage A

1. Samenvatting

De natuurtoets behelst een inventarisatie van de in het plangebied, namelijk de groen- en waterstrook aan de oostzijde van de Contactweg en aan de westzijde van de contactweg, en directe omgeving voorkomende beschermde soorten en analyseert de mogelijke effecten van de uitvoering van het project op hun leefgebied. Hierbij wordt vastgesteld voor welke soorten ontheffing moet worden aangevraagd.

Het betreffende plangebied is toebedeeld met een aantal groenstroken, bestaande uit een sloot met oevervegetatie, een groensingel, volwassen struikvegetatie en aangrenzende bomen. Deze groenstroken fungeren bijvoorbeeld als doortrekroute en nestplaats voor de bosspitsmuis, de huisspitsmuis, konijnen en heel sporadisch maken egels hier gebruik van. Verder zijn de aanwezige oevers van de sloot rijkelijk bedekt met rietvegetatie. Hierin zijn broedvogels in grote getale aanwezig. Tijdens de laatste inventarisatie is in een van de bomen aan de oostkant van de Contactweg een (verlaten) nest waargenomen van mogelijk een Sperwer (zie onderstaande afbeelding).

Waargenomen nest

Het nest van de Sperwer is jaarrond beschermd en hier zal mogelijk een ontheffing voor moeten worden aangevraagd. Het advies luidt bij deze dan ook om dit in het geschikte seizoen, namelijk het voorjaar (vanaf begin april) nogmaals te inventariseren. Verder zijn er aan de westzijde van de Contactweg een reeks wilgen waargenomen. Deze bomen vormen een uitermate geschikte locatie voor nestgaten van de grote bonte specht. Het is dan ook aannemelijk dat deze soort hier broed. Voor de grote bonte specht geldt dat indien er kan worden aangetoond dat er voldoende alternatieve nestlocatie aanwezig is in de nabije omgeving en er voldoende wordt gecompenseerd, er geen ontheffing nodig is voor deze soort.

Schade aan de flora en fauna kan worden voorkomen door de voorgestelde mitigerende maatregelen zorgvuldig toe te passen. Om toe te zien op het vervullen van deze zorgplicht wordt geadviseerd om tijdens de werkzaamheden een natuurmanager in te schakelen.

2. Inleiding

De natuurtoets voor het plangebied, dat is gelegen in stadsdeel Westerpark, is door de dienst Ruimtelijke Ordening uitgevoerd om inhoud te geven aan de door de wet gevraagde zorgvuldigheid bij planvorming en uitvoering. Het betreffende plangebied zal worden voorzien van een uitbreiding van het spoorwegemplacement van de metro bij de Isolatorweg. In het plangebied wordt gekeken of er soorten voorkomen waarmee rekening gehouden dient te worden vóór en tijdens de herinrichting van het plangebied.

De Flora- en Faunawet die in april 2002 van kracht is geworden vraagt bij iedere ruimtelijke ingreep na te gaan wat de gevolgen zijn voor de natuur op de locatie. Is er sprake van schade aan wettelijk beschermde soorten dan kan het aanvragen van een ontheffing nodig zijn.

Daarnaast kent de wet de algemene zorgplicht. Dit houdt in dat bij iedere ruimtelijke ingreep zorgvuldig met de in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving moet worden omgegaan.

3. Beschrijving plangebied

Het betreffende plangebied is toebedeeld met een aantal groenstroken, bestaande uit een sloot met oevervegetatie, een groensingel, volwassen struikvegetatie en hieraan grenzende bomen. Het betreffende plangebied is in het verleden ingericht als de 'stille' achterkant van de Transformatorweg. Het gebied functioneert dan ook optimaal voor de vele aanwezige faunasoorten, welke een oase van rust vinden tussen de bruisende drukte van de stad. Zie de onderstaande afbeeldingen voor de huidige situatie van het plangebied.

Huidige situatie plangebied westzijde Contactweg

Huidige situatie plangebied oostzijde Contactweg

De groenstroken fungeren bijvoorbeeld als doortrekroute en nestplaats voor de bosspitsmuis, de huisspitsmuis en heel sporadisch maken egels hier gebruik van. Verder zijn de aanwezige oevers van de sloot rijkelijk bedekt met rietvegetatie. Hierin vinden een groot aantal broedvogels hun thuis. Op de taluds bevinden zich droogteminnende vegetatietypen waarop veel vlindersoorten zijn waargenomen. De precieze soorten zijn verwerkt in hoofdstuk 6.

4. Ruimtelijke ontwikkelingen

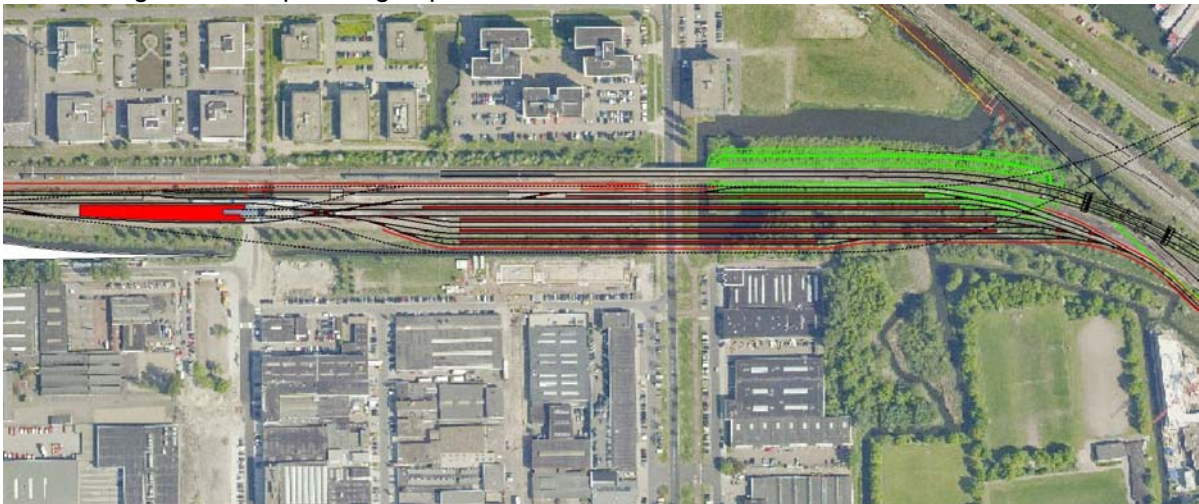
4.1 Toekomstige situatie plangebied

Vanwege uitbreiding van de metro- opstelplaats en omlegging van een spoorlijn richting Schiphol worden de spoorbanen ten noorden van de Transformatorweg anders ingericht. Dit betekent dat een deel van de natuurlijk ingerichte zone ten zuiden van de spoorbaan verdwijnt. Op de onderstaande afbeeldingen is precies te zien welk deel van de natuurlijk ingerichte zone heringericht zal worden.

Huidige situatie spoorwegemplacement

Toekomstige situatie spoorwegemplacement

Toekomstige situatie plangebied

4.2 Relevante ingrepen in relatie tot natuurwaarden

De volgende ingrepen zullen van invloed zijn op de aanwezige natuurwaarden in het plangebied (deze worden verder uitgewerkt in hoofdstuk 7);

1. Dempen van de sloot aan de zuidzijde van het spoor
2. Kappen van wilgen aan de zuidzijde van het spoor
3. Kappen van groensingels
4. Wegruimen van struikvegetaties

5. Wettelijk kader + beleidskader

5.1 Wettelijk kader

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op mogelijke toepasbaarheid van het vigerende natuurbeleid voor het plangebied. We hebben het dan vooral over de toepassing van de twee richtlijnen van het Europese natuurbeleid; de Habitat- en de Vogelrichtlijn en relevante relaties met de Flora- en faunawet, welke in 2002 van kracht is geworden. In verband met de Flora- en faunawet wordt aandacht besteed aan de aanwezigheid van de zogenaamde rode lijst soorten. Dit zijn soorten die in Nederland in de gevarenzone verkeren door hun kwetsbaarheid, zeldzaamheid en of achteruitgang in ons land. Uit een eerste analyse bleek, dat het plangebied niet wordt gerekend tot de door het rijk aangewezen Habitat- en Vogelrichtlijngebieden. Toetsing aan het natuurbeleid vindt in dit rapport derhalve plaats aan de hand van de in de Habitatrichtlijn opgenomen planten- en diersoorten en alle rode lijst soorten.

5.2 Beleidskader

Ecologische Hoofdstructuur: Rijks en Provinciaal beleid

De (P)EHS is een belangrijk middel om de hoofddoelstelling van het natuurbeleid te bereiken: natuur en landschap behouden, versterken en ontwikkelen, als essentiële bijdrage aan een leefbaar Nederland en een duurzame samenleving. De EHS moet er onder meer toe bijdragen dat afspraken over het behoud en het herstel van biodiversiteit worden nagekomen. De Provincie heeft de EHS-opgave verder uitgewerkt. Bij kwantitatieve of kwalitatieve aantasting van de (P)EHS dient volgens in de Nota Ruimte vastgelegde regels gecompenseerd te worden. Het plangebied bevindt zich niet in de EHS.

Hoofdgroenstructuur: gemeentelijk beleid

In het structuurplan van de gemeente Amsterdam worden een aantal groengebieden planologisch beschermd. Functiewijzigingen zijn mogelijk en moeten aan een toetsingscommissie worden voorgelegd. Het plangebied bevindt zich in de Hoofdgroenstructuur, hiervoor dient een advies aangevraagd te worden bij de Technische Adviescommissie Hoofdgroenstructuur (TAC).

Soorten van de Rode lijsten

Eens per tien jaar worden er Rode lijsten opgesteld (een vorm van beleid). Hierop komen soorten die om verschillende redenen sterk achteruitgaan. Voor het Ministerie van LNV zijn de Rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie stimuleert dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rodelijst soorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen. Bij de soorten in de bijlage is de codering van de Rode lijst opgenomen.

Zie bijlage A voor een nadere toelichting van deze kaders.

6. Inventarisatie

Voor de natuurtoets is gebruik gemaakt van actuele Flora- en Faunagegevens uit de Ecologische Atlas van Amsterdam en kennis van de locatie. Een veldverkenning heeft plaatsgevonden in week 45, 2009.

Met de volgende door de Flora- en Faunawet beschermde dier- en plantensoorten dient in het plangebied rekening te worden gehouden:

	Soorten	Ontheffing nodig
Zoogdieren	Bosspitsmuis, bosmuis, huispitsmuis en egel.	Nee
Broedvogels	Heggenmus, grasmus, winterkoning, merel, kleine karekiet, zanglijster, ekster, zwarte kraai, houtduif, koolmees, pimpelmees, grote bonte specht en mogelijk een sperwer.	Mogelijk voor sperwer
Watervogels	Waterhoen, meerkoet en wilde eend.	Nee
Libellen	Paardenbijter, vroege glazenmaker (zie onderstaande afbeelding).	Nee
Dagvlinders	In het plangebied zijn de gewone stadsoorten als klein koolwitje, groot koolwitje, klein geaderd witje, atalanta, distelminder, kleine vos en citroenvlinder waargenomen.	Nee
Sprinkhanen	Bruine sprinkhaan.	Nee
Amfibieën en vissen	Bruine kikker en snoek.	Nee

De vroege glazenmaker

7. Verwachte effecten

Gebiedsbescherming

Het plangebied bevindt zich buiten de Speciale Beschermingszones. Externe werking van het plan op deze gebieden is niet aannemelijk.

Soortbescherming, ontheffing Flora- en faunawet gerelateerd aan relevante ingrepen

1. Dempen van de sloot;

Geen consequenties

2. Kappen van de bomen;

Ontheffing voor de sperwer

De sperwer is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 4, lid 1 onder b van de Flora- en faunawet. Nesten van spechten zijn volgens de Flora- en faunawet het hele jaar beschermd. Er moet hier dus ontheffing voor worden aangevraagd bij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Het ministerie verleent ontheffing wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort en er geen andere bevredigende oplossing bestaat. Om ontheffing te krijgen, is het nodig om maatregelen te treffen. Deze kunnen zijn:

- Het planten van nieuwe bomen;
- De bomen kappen buiten broedseizoen;
- Het aan kunnen tonen dat er in de nabije omgeving voldoende alternatieve nestlocaties voor de betreffende soort aanwezig zijn;
- Het kappen laten begeleiden door een ter zake deskundige.

Nestkasten voor de grote bonte specht

Het is aannemelijk dat er in de wilgen aan de westkant van de Contactweg nestplaatsen aanwezig zijn. Het verlies aan nestplaatsen voor de grote bonte specht in de boomholtes kan met behulp van nestkasten in de resterende bomen gecompenseerd worden. Voordat het broedseizoen begint (vóór 1 maart) moeten deze nestkasten opgehangen worden. Het is hierbij dan ook van belang dat er voldoende bomen worden terug geplant ter compensatie. Hierin kunnen nestkasten worden opgehangen. Indien er wilgen worden terug geplant zijn de nestkasten niet nodig.

3. Kappen van groensingels;

Broedvogels

Voor de andere broedvogels geldt dat het geen soorten zijn waarvan het nest een vaste verblijfplaats is in de zin van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Dit betekent, dat de nesten gedurende de broedtijd zijn beschermd, maar daarbuiten niet. Het broedseizoen verloopt van half maart tot half augustus. Ontheffing voor broedende vogels wordt meestal niet verleend, omdat het in de regel goed mogelijk is om verontrusting in het broedseizoen te voorkomen. Het is wenselijk om de groensingels bij de nieuwe inrichting te compenseren. Het aanplanten van struikvegetatie zoals bijvoorbeeld bramen is een geschikte optie.

4. Wegruimen van struikvegetaties

Broedvogels

Voor de andere broedvogels geldt dat het geen soorten zijn waarvan het nest een vaste verblijfplaats is in de zin van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Dit betekent, dat de nesten gedurende de broedtijd zijn beschermd, maar daarbuiten niet. Het broedseizoen verloopt van half februari tot half augustus. Ontheffing voor broedende vogels wordt meestal niet verleend, omdat het in de regel goed mogelijk is om verontrusting in het broedseizoen te voorkomen. Het is wenselijk om de groensingels bij de nieuwe inrichting te compenseren. Het aanplanten van struikvegetatie zoals bijvoorbeeld bramen is een geschikte optie.

Vrijstelling

Voor de in het plangebied voorkomende zoogdieren, insecten en amfibieën geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen.

8. Mitigerende maatregelen

Met de volgende maatregelen kan rekening worden gehouden indien de uitvoerende werkzaamheden worden gestart;

- Het kappen van bomen en struweel en het maaien van het terrein mag alleen gebeuren buiten het broedseizoen, dat loopt van 1 maart tot en met half augustus, afhankelijk van soort en weeromstandigheden. De broedtijd is indicatief. Geadviseerd wordt om het terrein voor het aanvangen van de werkzaamheden te laten inspecteren door een deskundige.
- Houdt het terrein in de winter kaal om zo te voorkomen dat kleine zoogdieren en vogels zich er gaan vestigen.
- Het water dient vanaf één richting gedempt te worden zodat de aanwezige vissen en amfibieën naar het openblijvende deel van de sloot kunnen vluchten. Indien de waterpartij geheel is afgesloten, is het van belang dat er onder ecologische begeleiding wordt gedempt.
- Bij het maaien van het terrein moet het maaisel afgevoerd worden zodat inspectie op het voorkomen van dieren mogelijk wordt. Tevens is het voor de dieren dan mogelijk om te vluchten. Hiertoe dient vanaf één kant gewerkt te worden richting overige groengebieden. Hiertoe kan extra dekking worden aangebracht door van de verwijderde struiken en bomen een takkenril te maken. Deze gebieden kunnen daarnaast aantrekkelijker gemaakt worden voor de dieren door middel van het plaatsen van takkenhopen. De begroeiing kan het beste in de maanden september, oktober, november, december en januari worden verwijderd. Door herhaald maaien en afvoeren is het terrein dan ongeschikt voor broedvogels en kleine zoogdieren. Na schouw door een ter zake deskundige kan het terrein vrij worden gegeven.
- De aanwezige losse takken en groenhopen op de grond moeten voorzichtig verwijderd worden in de maanden augustus en september, zodat egels niet in deze hopen aan hun winterslaap kunnen beginnen. Aanbevolen wordt om takkenbossen op een andere plek neer te leggen om zo nieuwe plekken voor egels te creëren. Deze nieuwe aangelegde takkenhopen dienen te worden afgedekt met blad en groenafval. Hierdoor ontstaan vorstvrije droge plekken voor egels om te overwinteren. Eventueel aangetroffen egels kunnen ook worden losgelaten bij de nieuwe plekken.

9. Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat er voor het vervaardigen van de inrichtingsplannen voor het plangebied mogelijk één ontheffing moet worden aangevraagd. De sperwer is een soort van tabel 3, artikel 8 t/m 12 van de Flora- en Faunawet, en is dusdanig beschermd dat er voor deze soort een ontheffing dient te worden aangevraagd. Om dit vast te kunnen stellen wordt geadviseerd om dit in het geschikte seizoen, namelijk het voorjaar (vanaf begin april) nogmaals te inventariseren. Voor de grote bonte specht geldt dat voldoende alternatieve nestlocatie mogelijkheden en compenserende maatregelen voldoende zijn om de aanvraag van een ontheffing te voorkomen. Ook dient er tijdens de werkzaamheden rekening te worden gehouden met de andere, in het rapport vernoemde beschermde soorten in het plangebied. Het is voor deze soorten wenselijk om het groen dat voor hen fungeert als habitat te compenseren. Verder zijn er op en in de nabije omgeving van het plangebied geen beschermde plantensoorten waargenomen.

Bijlage A

1. Gebiedsbescherming - Natuurbeschermingswet 1998: Natura 2000

Vogelrichtlijngebieden of Speciale Beschermingszones zoals bedoeld in de Europese Vogelrichtlijn (nu geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998) en Habitatrichtlijngebieden liggen niet in de nabijheid van het plangebied. Het plangebied maakt dan ook geen deel uit van de Europese Ecologische Hoofdstructuur (Natura 2000).

2. Flora- en Faunawet: soortbescherming

Artikel 2 behandelt de algemene, voor iedereen geldende zorgplicht, voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats. Lid 2 stelt dat handelingen waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat men de nadelige gevolgen voor de natuur kan weten of vermoeden, voorkomen moeten worden. Voor zover die gevolgen niet voorkomen kunnen worden moeten de effecten van die handelingen worden beperkt of ongedaan gemaakt.

Artikelen 8 tot en met 13 zijn verbodsbepalingen waarin de mogelijk nadelige handelingen worden genoemd. Het betreft zowel evident nadelige handelingen, zoals doden of vernielen van nesten, als indirect nadelige handelingen, zoals aantasting van de leefomstandigheden, verstoring of verontrusting.

Par. 1	<i>Bepalingen betreffende planten op hun groeiplaats</i>
art. 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse soort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Par. 2	<i>Bepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving</i>
art. 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
art. 10	Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort opzettelijk te verontrusten.
art. 11	Het is verboden nesten, hopen of andere voortplantings of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
art. 12	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
art. 13	Het is verboden planten of producten van planten, of dieren (...) behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort (...) te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren (...) of onder zich te hebben.

Artikel 75 gaat over de mogelijkheden van vrijstelling of ontheffing. Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt in het geval van soorten die zijn opgenomen op bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen.

Voor een ontheffingaanvraag voor de soorten uit tabel 3 en voor vogels is een uitgebreide toets nodig. Deze bevat de volgende drie criteria:

1. er is geen andere bevredigende oplossing;
2. er is een dwingende reden van groot openbaar belang
3. doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;

Als het gaat om een ontheffingsaanvraag in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling wordt ook getoetst op het criterium:

- de werkzaamheden moeten zodanig uitgevoerd worden dat er sprake is van 'zorgvuldig handelen'.

Ontheffing kan voor een periode van vijf jaar worden aangevraagd.

Aan de ontheffing kunnen voorwaarden worden verbonden die betrekking hebben op mitigerende maatregelen of compensatie.

De AMvB onderscheidt drie beschermingsregimes en niet beschermde soorten. Voor vogels geldt een apart regime. Globaal is de betekenis als volgt:

Tabel 1	Algemene soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 2	Overige soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen, mits er voor de uitgevoerde activiteiten een gedragscode is afgesproken met het Ministerie van LNV
Tabel 3	Soorten bijlage IV Habitatrichtlijn/Bijlage 1 AMvB	Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode.
	Vogels	De nesten van vogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd. Als de werkzaamheden echter buiten het broedseizoen plaatsvinden is er geen ontheffing nodig, voor soorten met 'vaste rust- of verblijfplaatsen', zoals spechten en uilen is het hele jaar een ontheffing nodig
	Niet beschermde soorten	Voor alle soorten geldt de zorgplicht

Bestendig beheer en onderhoud wil zeggen, dat de activiteiten bestaan uit de *voortzetting* van een praktijk die is gericht op behoud van de bestaande situatie.